



فواید آموزش های پیش دبستانی برای پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت ها و توانایی های

دانش آموزان دوره ابتدایی

فاطمه موسی عرب

دانشجوی رشته آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان اصفهان، پردیس فاطمه الزهرا (س)

Fateme.mousaarab@gmail.com

## چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی و تحلیل فواید آموزش های دوره ی پیش دبستان برای رشد و پیشرفت همه جانبه دانش آموزان صورت گرفت. در این مطالعه مروری به منظور یافتن منابع و مطالعات مرتبط در داده پایگاه های معتبر علمی و سایت های دانشکده های علوم تربیتی، با ترکیبی از کلمات کلیدی (پیش دبستان، پیشرفت تحصیلی، تربیت اوان کودکی، دوره ابتدایی، تعلیم و تربیت) مورد جست و جو قرار گرفت؛ و از مجموع 50 مقاله به دست آمده، بر اساس معیارها و بررسی دقیق عنوان و چکیده این مقالات و حذف مطالب غیر مربوط، 20 مقاله مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج مطالعه مورد بررسی نشان داد که بین گذراندن آموزش های دوره پیش دبستانی با میزان پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت ها و توانایی های دانش آموزان دوره ابتدایی رابطه معنا داری وجود دارد. با توجه به این اطلاعات میتوان اظهار داشت که گذراندن آموزش های دوره پیش دبستانی، نقش مهمی در سرنوشت کودکان ایفا خواهد کرد.

## واژگان کلیدی

پیش دبستان- پیشرفت تحصیلی – تربیت اوان کودکی – دوره ابتدایی – تعلیم و تربیت



## مقدمه

کودکی اولین و مهم ترین دوره زندگی آدمی است. از آنجا که در این دوره ساختار شخصیتی و رفتاری انسان بنیان گذاشته می شود، دوران کودکی را دورانی سرنوشت ساز دانسته اند. توجه ب آموزش های پیش دبستانی و کوشش و تلاش در جهت بهبود وضعیت این آموزش ها در جهان تحت تاثیر تلاش و کوشش های پیشگامان بزرگ تعلیم و تربیت مانند فروبل (1852)، مونته سوری (1952) و گزل (1961) در قرن هجدهم میلادی آغاز گردید. در خصوص آموزش پیش دبستانی، دیدگاه های متعارض و مختلفی ارائه شده است. از یک سو افرادی نظیر الکلایند (1987)، سیگل (1987)، کالینگ و لیون (1991) معتقدند که نباید کودکان را بی محابا به سمتی بکشانیم. جو حاکم بر بسیاری از برنامه های پیش دبستانی ممکن است کودکان را آنطور که باید و شاید به سوی پیشرفت رهنمون نسازد. دلیلی که برای تدارک برنامه ی پیش دبستانی وجود دارد این است که در حین آموزش های پیش از دبستان، کودکان تجاربی را می آموزند که ممکن است در خانه نتوانند از اثرات مثبت چنین تجاربی برخوردار باشند. هارولد و اسکینر (1996) که به مطالعه تاثیر محیط های دارای محرکات محیطی پرداخته است نتیجه گیری میکند که آموزش های دوران کودکی در رشد اجتماعی، عاطفی و جسمی کودکان تاثیر بسزایی دارد. مطالعات بلوم (1964) و هانت (1961) نشان میدهند که آموزش اولیه از جهاتی مطلوب و مناسب است زیرا توانمندی کودکان برای یادگیری روش پیشرفت واقعی تحت تاثیر تجارب محیطی است. (مفیدی 1372) پژوهشگران معتقدند بروز ناهنجاری های رفتاری آموزشی چون نتوانی در درک مفاهیم آموزشی، بی قراری و شیطنت در کلاس، بیبش فعالی در انجام تکالیف و رفتار های شخصی فرار از مدرسه، تکرار پایه آموزشی و هر نوع عدم تعادل رفتاری آموزش ناشی از غفلت در آموزش صحیح در پایه پیش دبستانی و این اختلالات یادگیری در کودکان سنین مدرسه حدود 7 درصد تخمین زده شده است (ایوانز، 2010). در حقیقت همه کودکان نیاز دارند تا پیش از ورود به مدرسه و یا بهتر بگوییم ورود به اجتماع، آمادگی های لازم را کسب کرده و برای ورود به اجتماع حاضر شوند.



برخی مطالعات نشان میدهد، سرمایه گذاری در آموزش پایه پیش دبستان و انتخاب برنامه آموزشی برای این دوره نه تنها باعث افزایش آمادگی و اشتیاق کودکان برای ورود به مدرسه نمیشود بلکه به صورت خاص تاثیر مثبتی بر کودکان خانواده های کم درآمد و کودکانی که والدین آنها تحصیلات مناسب و بالایی ندارند نخواهد داشت. با توجه به نظرات متفاوت و مختلفی که افراد و والدین در جامعه در مورد کودک و پیشرفت در مدارس و همچنین کودکان در رابطه با پیشرفت تحصیلی دانش آموز وجود دارد، سعی بر این شده تا نظرات بررسی شده مشخص شود و آیا این نظرات را میتوانیم مورد قبول قرار هیم یاخیر؟ و ببینیم که آیا گذراندن دوره پیش دبستانی میتواند در رابطه با پیشرفت تحصیلی کودک، مفید باشد؟

## روش پژوهش

این مقاله به روش مروری انجام شده است و بر اساس آن، پایگاه های اطلاعاتی معتبر و سایت های دانشکده های علوم تربیتی مورد جست و جو قرار گرفته است. برای پیدا کردن مقاله های مورد نیاز کلید واژه های ((پیش دبستان، پیشرفت تحصیلی، تربیت اوان کودکی، دوره ابتدایی، تعلیم و تربیت)) و یا ترکیبی از آنها مورد جست و جو قرار گرفته است. با استفاده از پایگاه ها و کلید واژه های معرفی شده تعداد 50 مقاله یافت شد که پژوهشگر پس از بررسی دقیق عنوان و چکیده این مقالات، 20 مقاله مرتبط با موضوع را گزینش کرد. در این تحقیق، پژوهشگر از فابل مقالاتی استفاده کرده که در سایت ها قرار گرفته بود.

## نتایج و یافته ها

کودکی اولین و مهمترین دوره زندگی آدمی است. در این دوره کودک با طبیعت ارتباط برقرار میکند و روابط اجتماعی خود را بنا می نهد. از آنجا که در این دوره ساختار شخصیتی و رفتاری انسان بنیان گذاشته میشود دوره کودکی را دوره سرنوشت ساز دانستند. آموزش در دوران اولیه کودکی مورد توجه و علاقه طیف وسیعی از صاحب نظران تعلیم و تربیت، روانشناسان، فلاسفه و دست اندرکاران حفره های گوناگون بوده است.



از جمله اهداف تعلیم و تربیت، رشد و تحول مطلوب و رو به کمال کودک است که به این منظور دولت مردان و دست اندرکاران آموزش و پرورش با برنامه‌ریزی‌های مناسب و به کارگیری منابع موجود انسانی و مادی، زمینه مساعدی را برای رشد و تکامل همه جانبه و به فعالیت در آوردن توانایی‌های بالقوه آنها فراهم می‌کند؛ از جمله این برنامه‌ها برنامه ریزی برای دوره پیش از دبستان است؛ دوره ای که مرحله حساس برای رشد قوای جسمانی قوای ذهنی اعتقادی اجتماعی کودک محسوب می‌شود و باید به طور هماهنگ و متعادل انجام پذیرد. اهمیت و نقش این دوره در پرورش توانایی استعداد آماده سازی کودکان و رشد زبان برای ورود به دبستان ایجاب می‌کند دوره پیش دبستانی، مورد توجه قرار گیرد. علاوه بر این، باید دانست که توجه به شناخت هر چه بیشتر و آموزش مناسب کودکان پیش دبستانی، از نشانه‌های قوت و غنای فرهنگ و نظام آموزش و پرورش جامعه است. بنابراین تلاش در جهت آموزش مفاهیم و برنامه ریزی‌های لازم و ایجاد تسهیلات ضروری برای رشد کودکان پیش دبستانی، گامی برای برخورداریوشوش جامعه از سلامت جسمانی و بهداشت روانی، چون ارزش و بقای هر جامعه به افراد تربیت یافته، بصیر و شایسته آن جامعه مربوط است. رشد اجتماعی، یکی از مهم‌ترین جنبه‌های وجود هر شخص است. بسیاری از روانشناسان، بر این باورند که، رشد کافی مهارت‌های اجتماعی نقش بسزایی در ناکامی و شکست‌های آتی کودکان دارد. کودکانی که توانایی ضروری برای کارت‌های بین فردی موثر را یاد نگرفته‌اند؛ منزوی، پرخاشگر، تندخو هستند و توان همکاری موثر با دیگران را ندارند و به شدت در معرض خطرات جسمی، روحی و اخراج از مدرسه می‌باشند. ارائه آموزش‌های اثربخش، برای رشد اجتماعی در دوره پیش دبستانی بسیار مهم است. حضور در محیط‌های پیش دبستانی و شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، به کودک این امکان را می‌دهد که با هم سن و سالان خود ارتباط برقرار کند و به تدریج مهارت‌های اجتماعی لازم را برای برقراری روابط اجتماعی، به دست بیاورد. بسیاری از پژوهشگران، مهارت اجتماعی را به عنوان زیر مجموعه ای از سازه کفایت است می‌دانند و معتقدند مهارت‌های اجتماعی بالا، موفقیت تحصیلی آینده را کاملاً پیش‌بینی می‌کنند دانش آموزی که مهارت‌های اجتماعی را



کسب کرده باشد رفتارهایی از خودشان نشان می‌دهد که منجر به پیامدهای مثبت روانی، اجتماعی نظیر پذیرش توسط همسالان و رابطه موثر با دیگران می‌شود. اجتماعی کردن کودکان، موجب ارتقاء سازگاری و عملکرد تحصیلی در آن می‌گردد. شواهد زیادی دال بر تاثیرگذاری ویژگی های رفتار اجتماعی کودکان در سازگاری در مدرسه و عملکرد تحصیلی است. در تحقیقی نشان داده‌اند که، رشد زبان گفتاری که شامل مهارت های واژگانی و مهارت های دستوری است در دانش آموزان پایه اول ابتدایی که دوره پیش دبستانی را گذرانده‌اند، از دانش آموزان هم پایه خود که این دوره را نگذرانده اند، بیشتر است و این تفاوت به لحاظ آماری معنادار است. به علاوه در این پژوهش تفاوت معناداری بین دختران و پسران از لحاظ رشد زبان گفتاری مشاهده نشده.

روحي و بهنام هشتجین در پژوهشی دریافتند که، مهارت های شفاهی زبان فارسی در دانش آموزان پیش دبستانی گذرانده، در حد متوسط و قابل قبولی رشد یافته است؛ در حالی که در مورد دانش آموزان پیش دبستانی نگذرانده چنین نیست. از لحاظ بهره های مرکب و تمام خرده آزمون ها، به غیر از تمایز گذاری کلمه تفاوت آماری معناداری بین دو گروه مورد مطالعه مشاهده کردید.

روحي و بهنام هشتجین(1390) در پژوهشی با اجرای آزمون رشد زبان، بر دو گروه پیش دبستانی گذرانده و پیش دبستانی نگذرانده که در آغازین روزهای سال اول دبستان تفاوت های معناداری در مهارت های صحبت کردن، سازماندهی، گوش کردن، معنائشناسی و واج شناسی زبان فارسی داشتند، نشان داد که برتری گروه پیش دبستانی گذرانده، نسبت به گروه گواه علیرغم برخورداری هر دو گروه از سه سال آموزش ابتدایی برابر، همچنان به قوت خود باقی است. افزون بر آن گروه پیش دبستانی گذرانده دروس وابسته به مهارت های زبان فارسی نظیر فارسی، املا، انشا، قران، دینی، علوم اجتماعی، ریاضی و علوم نسبت به هم گروه دوم، عملکرد بهتری داشتند.

کاکیا(1388) در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که، بین دانش آموزان را تجربه آموزش پیش دبستانی و دانش آموزانی که فاقد این تجربه هستند، در درک مطلب و سرعت خواندن





تفاوت معنی داری وجود دارد. همچنین بین دختر و پسر آمادگی رفته و دختر و پسر آمادگی نرفته در درک مطلب و سرعت خواندن، تفاوت معناداری وجود ندارد.

(کاکیا و همکاران، 1388) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که، کودکانی که دوره آمادگی را گذراندند با توجه به نظر آموزگاران نشان فعال تر از کودکانی هستند که این دوره را نگذراندند و هم در بحث های کلاسی، فعال تر شرکت می کنند و هم علاقه مندی بیشتری نسبت به مدرسه رفتن، از خود نشان می دهند و در دروس مختلف، پیشرفت زیادتری دارند.

مفیدی و علیزاده (1392) در پژوهشی با عنوان ((مقایسه مهارت های نوشتاری در میان دانش آموزان پایه اول دبستان و با و بدون تجربه پیش از دبستان)) به این نتیجه رسیدند که، بین دانش آموزان با تجربه پیش از دبستان، نسبت به دانش آموزان بدون تجربه پیش از دبستان از نظر مهارت املا و انشا تفاوت معناداری وجود دارد. مهارت نوشتن، املا و انشا بهتر از دانش آموزان بدون تجربه پیش از دبستان است و عامل جنسیت نیز در این تفاوت ها موثر واقع شده است. بر این اساس بر نقش تجربه های پیش از دبستان بر مهارت های نوشتاری تاکید شده است.

## بحث و نتیجه گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی و تحلیل فواید آموزش های دوره ی پیش دبستان برای رشد و پیشرفت همه جانبه دانش آموزان صورت گرفت. تحلیل و مقایسه ی مطالعات مختلف نشان می دهد، آموزش پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت های اجتماعی در دوره ی دبستان تاثیر می گذارند؛ به طوری که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با تجربه آموزش های پیش دبستانی بیشتر از همسالان فاقد این تجربه بوده است. همه ی تحقیقاتی که در بخش های مختلف این پژوهش بررسی شد حاکی از تاثیر مثبت آموزش های پیش دبستانی بر رشد همه جانبه دانش آموزان دوره دیده است. این یافته ها نشان دهنده این است که باید تبیین مناسبی برای سرمایه گذاری بیشتر در زمینه گسترش دوره های پیش دبستانی و رسمی کردن برنامه های آن در نظام آموزش و پرورش کشور است.



## منابع

- تقی پور، ح. کشاورز لشکناری، ر. رشیدی، م. (1395). دوره پیش دبستانی گام اول پیشرفت تحصیلی. مجله پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی
- جنابادی، ح. اتحادی فر، م. پیری، م. (1394). بررسی تاثیر آموزش های پیش دبستانی بر میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شهرستان نیمروز. مجموعه مقالات ملی آموزش ابتدایی، 1(1)
- حیدری، ح. خالویی، ق. جلالی، ن. نادعلی، ش. (1394). تاثیر دوره های مهدکودک و پیش دبستانی بر رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان کم توان ذهنی. مجله علوم انسانی، روانشناسی و علوم اجتماعی.
- رجایی، ز. (1395). نقش مهد کودک و پیش دبستانی در تربیت کودکان. مجله پژوهش در علوم و تکنولوژی، 3.
- روحی، ا. هسجین، ع. (1390). تاثیر آموزش های پیش دبستانی بر رشد مهارت های شفاهی دانش آموزان آذری زبان در پایه اول ابتدایی.
- صفری، س. حسنونند، ب. فیاض، ا. بازرگان، س. (1394). تاثیر آموزش و پرورش پیش دبستانی بر مبنای برنامه ریزی چند بعدی بر رشد مهارت های اجتماعی کودکان پیش دبستانی.
- عبدی، س. بارانی، ق. (1398). بررسی رابطه گذراندن دوره پیش دبستانی با میزان پیشرفت تحصیلی و ادراک حل مسئله اجتماعی دانش آموزان دختر پیش دبستانی. دوماهنامه علمی - تخصصی مطالعات کاربردی در علوم، مدیریت و توسعه، 4(1).
- عبدی، ف. (1387). مهارت های اجتماعی و مشکلات رفتار کودکان پیش دبستانی ایران. فصلنامه روانشناسان ایرانی، 4(16).
- علوی کاموسی، ع. احمدپور، آ. محمدی، ک. (1394). مقایسه پیشرفت تحصیلی مهارت های نوشتاری کودکان با و بدون تجربه پیش دبستانی در پایه اول ابتدایی شهر اشنویه. مجموعه مقالات آموزش ابتدایی، 1.



- غفاری، خ. داوودی، ح. سرلک، م. (1397). بررسی تاثیر آموزش های پیش دبستانی بر رشد مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه اول ابتدایی. فصلنامه رهبری قاسمی، ف. (1399). آسیب شناسی آموزش زود هنگام به کودکان و اثر آن بر اختلالات یادگیری در پایه اول دبستان. مجله چشم انداز حسابداری و مدیریت، 3(22).
- کاکیا، ل. (1388). بررسی تاثیر آموزش قبل از دبستان بر درک مطلب و سرعت خواندن در پایه اول ابتدایی مدارس قم در سال تحصیلی 85-84. مجله پژوهشی آموزشی اطلاع رسانی مدارس کارآمد، 7، 111، 104-7.
- کریمی، م. بحرینی بروجنی، م. (1393). بررسی تاثیر آموزش های گیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس اول ابتدایی. مجموعه مقالات آموزش ابتدایی، 1.
- گل شیرازی، ف. صادقی، ا. (1400). تاثیر برنامه گذار خانه به مدرسه بر آمادگی اجتماعی-هیجانی دانش آموزان پیش دبستانی. فصلنامه علمی پژوهش های مشاوره انجمن مشاوره ایران، 20(77).
- گل محمد نژاد، غ. یکانی زاد، ا. (1396). مقایسه مهارت های روانی-حرکتی و سازش یافتگی اجتماعی در دانش آموزان پیش دبستانی رفته و نرفته. فصلنامه سلامت روانی کودک، 4(1).
- گل محمدی، ن. (1397). تاثیرات آموزش پیش دبستانی در مهارت خواندن و نوشتن. مجله رشد آموزش پیش دبستانی، 36.
- مشکی ماجلان، م. (1387). آموزش و پرورش پیش از دبستان. مجله آموزش و پرورش در عصر جدید.
- مفیدی، ف. سبزه، ب. (1388). تاثیر فعالیت های زبان آموزی دوره ی پیش دبستانی بر رشد زبان گفتاری دانش آموزان پایه اول دوره ابتدایی. 3(10)
- نصرآبادی، م. (1390). بررسی تاثیر دوره پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی کودکان دوره ابتدایی.





و اکبری، م. عرفانی، ن. بدوحی، ف. (1395). تاثیر آموزش های پیش دبستانی بر کاهش اختلالات ویژه یادگیری دانش آموزان دوره ابتدایی استان همدان. مجله ناتوانی های یادگیری، 6(2)، 2-7 مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، 12(3)، 181-208